

POVLAŠTENO VRIJEME POVIJESTI SPASENJA

Dr Tomislav ŠAGI-BUNIĆ, dekan

Evo nas, braćo, na završetku našega ovogodišnjeg Teološko-pastoralnog tjedna.

Zahvaljujem svima koji su ustrajali do kraja, posebno svima onima koji su se od srca podložili ovogodišnjoj radnoj disciplini i založili se da rad po skupinama što bolje uspije i rodi plodom. Zahvaljujem i svima koji su sudjelovali u koncelebraciji; posebno, dakako, g. velikom kancelaru mons. Franji Kuhariću koji nam, unatoč tolikim svojim zaokupljenostima, nije uskratio svoju ljubav da predsjeda koncelebraciji i svaki dan progovori sabranoj zajednici Božju riječ kako ona odzvanja u njegovoj duši i zajedničku brigu današnje Crkve kako je osjeća njegovo srce. Tu odmah moram nadodati zahvalnost i dru Dudi, zboru Glazbenog instituta i svima ostalima koji su pružili svoju pomoć. Velika nam je želja bila da u Duhu Svetome načinimo bar jedan korak prema ukidanju onoga pogubnog raskola koji postoji u našem dojučerašnjem mentalitetu između teologije kao razmišljanja o vjeri i svetih misterija kao proživljavanja susreta s Kristom po vjeri.

Zahvaljujem svima predavačima, koji nisu imali lak zadatak, ali su nas mnogi od njih, bar mene, ugodno iznenadili i razveselili. Zahvaljujem i o. rektoru Galauneru i upravi Dječakog sjemeništa koja snosi lavlji dio brige za funkcioniranje Tjedna. Tehničko osoblje koje je upravljalo ozvučenjem imalo je ove godine prilično teži zadatak: hvala im za njihovu pomoć. Ne mogu izostaviti a da ne rekнем iskreno hvala tajniku Tjedna dru A. Rebiću, makar je on ovdje kao jedan dio mene, jer moram priznati i otvoreno reći: bolji i marljiviji dio mene. Treba se sjetiti i usluga što nam ih je učinilo osoblje Centra »Kršćanska sadašnjost«, posebno u vezi s umnožavanjem materijala: prošlu su noć žrtvovali da bismo jutros imali u rukama tekst Zaključaka, što je omogućilo ovu našu plodnu diskusiju. Reći ću riječ hvale i profesoru pastorala na našem Fakultetu dru I. Škrebliu koji je morao jučer ići u Ljubljano da reprezentira Fakultet na proslavi 50-godišnjice tamošnjeg Teološkog fakulteta, ali je svejedno sudjelovao u radu Tjedna na početku i sada na kraju i pružio svoj doprinos. Kako da zahvalim voditeljima radnih grupa?

Međutim, zahvalnosti nikad neće biti dosta u našem životu. Najviše i drukčija od svih drugih ide našem Gospodinu koji nam je po Duhu Svetome dao da ovih dana dublje uđemo u otajstvo spasenja.

Sad bi bilo vrijeme sabiranja rezultata. Tko bi mogao to učiniti? Naš je rad bio u vjeri i milosti, pa ćemo prave rezultate sabrati tek u Eshatonu. Međutim, budući da mi je od sudjelovatelja izražena takva

želja, pokušat ću ukratko zacrtati neposredne rezultate ovog Tjedna kako ih ja sada vidim i doživljam. Bit će to, bez sumnje, donekle subjektivno, ali će možda ipak i kome od braće biti korisno.

Predavanja, kad budu objelodanjena, bit će temelj i polazište daljnjeg našeg rada i traženja u tom području. Dosad nismo na hrvatskom jeziku, bar kako se meni čini, imali gotovo ništa literature o svojoj problematici dana Gospodnjega koja je iznesena ovdje na ovom Tjednu. Možemo spomenuti tek članak J. A. Jungmanna u *Svescima* br. 12. Sad ćemo imati pri ruci daleko više materijala za studiranje. Vjerujem da će dušobrižno svećenstvo tu tematiku razrađivati na svojim sastancima na terenu. Gotovo mi je žao što onaj *Anketni upitnik* nisu svećenici sebi sačuvali, kao podsjetnik koji može mnogo pomoći u sagledavanju konkretne problematike na terenu. Tu su, zatim, *Zaključci* naših radnih grupa, što smo ih sada u plenumu usvojili. Za pet-šest godina sigurno ćemo svi o Danu Gospodnjemu i njegovoj važnosti za kršćanski život i spasenje imati mnogo dublji i prodorniji pojam.

Pokušat ću ovdje reći ono što mislim da smo svi na ovom Tjednu spoznali, kao polazište za sav naš daljnji rad.

1. Dan Gospodnji ili nedjelja svakako je povlašteno vrijeme u ritmu našega života, to je posebni trenutak milosti u okviru povijesti spasenja, vrijeme koje u povijesti spasenja ima sasvim osobito značenje. To je vrijeme u koje je Krist uskrsnuo; koje zato znači početak novoga spasenjskog vremena, predsluku i ujedno misterijski početak eshatološkog dovršenja u vječnoj slavi Očevoj. Nijedan drugi dan nije kao nedjelja. Dopustite da ovdje dodam nešto donekle osobno. Poznato je kako Koncil traži da se revalorizira misterij povijesti spasenja i, dosljedno tome, u okviru povijesti spasenja shvaćanje o posebnoj spasenjskoj vrijednosti vremena i vremenskih prigoda koje nam Bog daje. Na fakultetu je meni predano da u okviru tzv. *Cursus introductorius-a* uvedem studente u misterij povijesti spasenja, pa znam kako to nije lako načiniti u našem mentalitetu koji misli u *prostoru*, a ne zna misliti u *vremenu*. Zato ćete mi oprostiti to što sam baš u ovo vrijeme kad sam ja dekan, iskoristio **KAIROS** što ga je meni (pa onda i vama kroz moju slabost) Bog dao, da izradim stavljanje nedjelje kao osobitog milosnog vremena povijesti spasenja na Teološko-pastoralni tje-dan kao glavne teme. Koncilska obnova traži od sviju nas da se naučimo misliti u okvirima povijesti spasenja.

2. Crkva je od početka proslavljivala taj dan sastankom naroda Božjega s Kristom po Euharistiji, koja je ujedno spomen-čin Kristove muke, smrti i uskrsnuća, posadašnjenje žrtve na križu i radosna gozba na kojoj se blaguje Jaganjac te koja je predokus vječne radosne gozbe u Kraljevstvu. To za mene znači da je nedjeljna misa osnovna os kršćanskog života; da tjedna misa mora biti u funkciji nedjeljne, tj. da tjedna misa mora pripremati one koji u njoj sudjeluju na to da budu sabiratelji naroda Božjega za nedjeljnu misu. Nedjeljna pričest, blagovanje Kristove večere u zajednici, postaje središte i vrhunski domet onoga što moramo postići.

3. Nedjelju moramo shvatiti kao počinak i oslobođenje od svega što pritište, mrvči, potlačuje, od mučnog rada koji nas zarobljuje i od

tjeskobe koja nas ispunja u svakodnevnom životnom tjesnacu. Kako god se riješe konkretna pitanja o počinku od rada, kakve god modifikacije ili teškoće u tom pogledu nastanu ili zatraže rješenja, ova temeljna misao da je nedjelja *proživljavanje spokojsva u Kristu uskrsnulom, radosti novoga života, vječnog oslobođenja*, ta misao mora uvijek biti u središtu našega shvaćanja i našega propovijedanja kršćanskoj zajednici.

4. Karitativni rad mora u nedjelju naći svoje koncentrirano ukorjenjenje, jer u uskrsnulom Kristu i drugovanju s njime po Euharistiji, kad se on sam daje i razdaje, nalazimo početak i polet, i motivaciju, i snagu za herojska djela kršćanske ljubavi, i za samu ljubav među braćom, koja je temelj svemu ostalome životu, a koja počinje od toga da sve poštujemo i smatramo sebi jednakovrijednima, pa smo spremni za druge uložiti sebe. Trebat će izgraditi i stvoriti u svakoj župi i kod svake crkve neku novu strukturu koja će biti naravni izraz same zajednice za ostvarivanje karitasa polazeći od nedjelje kao dana Uskrsnuća. Ja bih tu spomenuo riječ: *dakoni*. Ona, na žalost, nije bila spomenuta na Tjednu, ali je ja usput izričem, da bude bar kao predmet razmišljanja.

5. *Grad i selo*: tako smo pokušali shematizirati naše konkretne nedjeljne probleme; no tu se nije toliko pokazalo kojim ćemo putem dalje ići. Za grad se na Tjednu zacrtao bar neki operativni model, ili bolje, smjer za buduće pokušaje. To će sigurno biti još podvrgnuto velikim diskusijama, kako je i normalno, ali se moramo radovati što se kod nas o tome misli. Za selo, bojim se, nismo ni pokušali potražiti neke operativne ideje. Otkrili smo slabosti koje su tu, ali žarišta budućeg života manje. Ne preostaje nam drugo nego da i dalje više-manje idemo uhodanim putem. Znamo da postaje sve manje efikasan, ali drugoga nismo našli.

6. Interes sudjelovatelja na Tjednu za temu *obitelji* u vezi s danom Gospodnjim bio je relativno slab. Premalo je svećenika sudjelovalo u radnoj grupi. Ipak je život obiteljske zajednice unutar povijesti spasenja, u vjeri i ljubavi, izvanredno važan čimbenik za sadašnjost i budućnost kršćanstva, i u selu i u gradu. N. Greinacher na to posebno upozorava u predavanjima koja su upravo izašla kod nas (N. GREINACHER, *Crkvene strukture pred sutrašnjicom*, Zagreb 1970, *Kršćanska sadašnjost*, Znakovi i gibanja 6, 67). A to potvrđuju i istraživanja marksista Esada Cimića (*Socijalističko društvo i religija*, Sarajevo 1966, *Svjetlost*, 172), posebno što se tiče nas katolika. Problemi na koje upozoravaju naši *Zaključci* što smo ih maloprije prihvatili u vezi s ulogom nedjelje u kršćanskom obiteljskom životu, kao i problemi koji postoje a nisu uspjeli doći do riječi na našem ovogodišnjem Tjednu, zaslužuju sasvim posebno i iscrpno proučavanje.

7. Kršćanski religiozni tisak. Rezolucija što smo je o toj temi prihvatili zavrijedila bi jako ozbiljno proučavanje. Uopće bi bilo od izvanredne važnosti za naše današnje kršćanstvo proučavanje svih oblika društvenih komunikacija. Nitko nije predložio da se održi Tjedan na tu temu. Još smo daleko od toga da vidimo posebnu zakonitost toga »novoga svijeta« društvenih komunikacija: tiska, filma, radija, tele-

vizije, itd. Još smo uvijek samo više-manje moralisti i moralizatori u tom području, vjerujući prvenstveno u sustav zabrana, prešućivanja, diriganog ograničavanja. A trebalo bi ovladati samom specifičnom naravi tih novih stvarnosti i spoznati njihovu unutarnju zakonitost.

8. Naši emigranti i sezonski radnici u inozemstvu. Zanimanje za to veliko i nezaobilazno poglavlje problematike naše Crkve u Hrvatskoj počelo je rasti. Čini se da problem odviše gledamo samo kao izvor zabrinutosti i da mu prilazimo previše samo na širokom nacionalnom planu. Širok bi nacionalni plan prvenstveno trebao biti zadatak drugih faktora, ne toliko samo Crkve kao takve. Mi bismo kao Crkva trebali izbjeći da se u toj stvari ne postavimo antagonistički, kao da samo mi brinemo tu brigu, a zanemaruju je oni koji su zapravo odgovorni. Mi bismo kao građani imali pravo i dužnost da one koji su odgovorni na odgovarajući način makar »prisilimo« da uvide i vrše svoju dužnost, da im u tome sa svoje strane — i kao kršćani — pomognemo u onome što mi možemo pridonijeti općemu dobru naroda. Nije važno samo da naši ljudi ubuduće što manje napuštaju rodnu grudu, nego je još više važno da se oni vraćaju natrag u domovinu i na djedovska ognjišta, pa da svojim u znoju i odricanju zarađenim novcem sudjeluju i pripomognu razvitak svoje domovine, posebno njezinih manje razvijenih krajeva. Tako će njihov rad u inozemstvu biti blagodat za sav narod. Kako možemo iz našeg javnog tiska zapaziti, pitanje vraćanja prvenstveno je ekonomski problem: trebalo bi našim radnicima i našim stručnjacima u inozemstvu osigurati da će moći, vrativši se kući, svoj novac korisno uložiti i upotrijebiti, da se neće izvrći opasnosti da nakon teške pečalbe padnu natrag u staru neimaštinu iz koje su se htjeli izvući. To dakako ne možemo mi riješiti kao Crkva i u ime Crkve, to je nezaobilazna obaveza onih koji politički i ekonomski vode na nastojanja u tom pogledu: bilo bi fatalno da se sav narod mora nad time razočarati.

Mi kao Crkva moramo, međutim, ozbiljnije pristupiti k tome problemu naših ljudi u inozemstvu na našem specifičnom planu, na razini našeg zajedništva u vjeri i ljubavi Kristovoj. Oni su naši zajedničari u vjeri: to su članovi naših konkretnih kršćanskih zajednica, koji su silom prilika odsutni iz svakodnevnog — bolje, svakonedjeljnog — zajedničkog proživljavanja svetih misterija muke, smrti i uskrsnuća našega Gospodina. To su članovi naših župa, naših biskupija. Od kapitalne je važnosti da naše kršćanske zajednice kod kuće njeguju povezanost s tim svojim članovima, s tim udovima svoga tijela, koji se sada nalaze daleko.

Teškoća je što često naše župe na selu, kao ni u gradu, nisu dovoljno žive zajednice vjere, ili se uopće ne osjećaju takvima. Tu bi trebalo nešto hitno učiniti, hitno nešto pokrenuti. Ne bi li se npr. mogla u župi voditi evidencija o svima koji su iz župe negdje u svijetu, ne bi li se možda moglo organizirati da se nedjeljom *zajednički* pošalje pismo, sad ovamo, sad onamo, članovima svoje župe, s opisom nekih događaja u župi i s pozdravom? Da ne govorim sad o drugim oblicima povezivanja i solidarnosti koji bi se rodili sami iz domišljatosti što je u sebi nosi brižna ljubav prema braći. Spomenuo sam samo sitnicu, od koje bi svakako mogla početi rasti i sama domaća zajednica, a nje-

govala bi se afektivna povezanost naših ljudi u inozemstvu s njihovim domaćim ognjištem i želja da se vrate k svojim. To uzgajanje svijesti kršćanskog zajedništva sigurno ne bi ništa smetalo tome da se naši ljudi, kod kuće i u inozemstvu, ne osjećaju povezanim i s drugim sunarodnjacima koji nisu vjernici-katolici, kao i sa svim ljudima, budući da je takva otvorenost ljubavi specifična za kršćane.

No ne smijem više zloupotrebljavati vašu strpljivost, koja se danas pokazala upravo izvanrednom. Molim da vjerujete u moju iskrenost i da mi nitko ne uzme za zlo koji nespretan postupak ili oštriju riječ u današnjoj diskusiji.

Za dva dana proživjet ćemo novi dan Gospodnji. Svima od srca želim da nam ova nedjelja, u svjetlu svega što smo kroz ovaj Tjedan čuli i doživjeli, bude dan radosti, odmora i sreće u susretu s Kristom uskrsnulim u krugu sabrane zajednice Kristovih vjernih, i da nam uspije već ove nedjelje nešto od svega toga saopćiti sabranoj braći i sestrama.